

5. 12 Školní vzdělávací program školní družiny při Základní škole a Mateřské škole T. G. Masaryka, Praha 6

ŠKOLNÍ DRUŽINA - důležitý výchovný partner rodiny a školy. Plní vzdělávací cíle, rozvíjí specifické nadání účastníků, má důležitou roli v prevenci negativních sociálních jevů, pomáhá dětem překonávat jejich hendikepy, rozvíjí důležité osobní a sociální kompetence.

Uplatňujeme společný přístup, nové formy učení s využitím modelových situací. Náměty jsou sdružovány do bloků. Součástí školního vzdělávacího programu ŠD jsou i očekávané výsledky, kompetence, znalosti, dovednosti, postoje a schopnosti.

1. Charakteristika školní družiny

Školní družina slouží především k odpočinku, k rozvoji zájmů účastníků v době po vyučování a efektivnímu využití volného času. Dává také prostor pro komunikaci mezi dětmi navzájem. Navštěvují ji žáci 1. – 5. ročníku základní školy. Její činnost vychází z pedagogiky volného času. Snaží se o vytvoření místa pro odpočinek žáků po vyučování a aktivního, sportovního využití volného času. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činností.

1.1 Umístění, materiální podmínky, vybavení školní zahrady a tříd

1.1.1 pracoviště Ruzyně

Školní družina je součástí základní školy a nachází se v budově prvního stupně školy. Tvoří ji tři oddělení. Maximální kapacita je 90 žáků.

ŠD má k dispozici tři učeny a jednu menší hernu v přízemí budovy. Ke sportovním a rekreačním činnostem slouží školní zahrada se sportovním hřištěm, která přiléhá ke škole.

Vybavení místností odpovídá činnostem a aktivitám školní družiny a dětí mladšího školního věku. K odpočinku slouží hrací koutky vybavené koberci, k rukodělným činnostem slouží stoly a židle, lavice v jednotlivých třídách. Účastníci mají k dispozici společenské hry, deskové hry, dětské knihy a časopisy, stavebnice a další potřeby pro zájmovou činnost. Veškeré prostory, které ŠD využívá, odpovídají hygienickým normám.

K pohybovým aktivitám slouží především školní zahrada a sportovní hala. Děti mají k dispozici sportovní náčiní, jako jsou míče, švihadla, prvky překážkové dráhy, stolní tenis, fotbalové branky. Školní družina má k dispozici zahradní domek s WC, kde jsou uloženy hračky na ven a sportovní náčiní.

Velkou výhodou je umístění ZŠ v klidném prostředí, nedaleko letohrádku Hvězda a Divoké Šárky. Vychovatelé této výhodné polohy využívají k vycházkám, výletům a k pořádání různých zábavných a sportovních akcí.

1.1.2 pracoviště Bělohorská

Školní družina se nachází v prostorách základní školy. Tvoří ji tři oddělení, maximální kapacita je 90 žáků. Školní družina má k dispozici tři učebny a dvě herny v prvním patře budovy. Herny jsou vybaveny prostory pro odpočinek, hraní i zájmovou činnost. Školní družina je vybavena spoustou stolních her, stavebnic a dalších hraček, je zde i malá knihovna. Veškeré prostory, které školní družina využívá, odpovídají hygienickým normám.

Dvorek základní školy využívá školní družina při odpoledním pobytu venku, je zde dřevěný domek s kuchyňkou, hračkami a vybavením pro sport. K rekreačním a sportovním aktivitám družina využívá nedaleká dětská hřiště, oboru Hvězda a v zimních měsících krytou halu TJ Bílá Hora.

1.2 Personální podmínky

Organizace školní družiny je stanovena podle § 10 vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. Účastníci pravidelné denní docházky do družiny se zařazují do oddělení. V současnosti má školní družina tři oddělení v Ruzyni a tři oddělení na Bělohorské, která jsou naplněna nejvýše do počtu 30 účastníků přihlášených k pravidelné docházce. Ve všech odděleních pracují kvalifikované vychovatelky s předepsanou odbornou kvalifikací.

1.3 Podmínky pro přijímání účastníků

Do ŠD se účastníci přihlašují zápisním lístkem, na kterém rodiče (zákonný zástupce) řádně vyplní všechny údaje – tzn. kdy a s kým bude dítě ze ŠD odcházet, zda samo či v doprovodu rodičů, popř. sourozenců, kontakt na rodiče (zákonné zástupce). Změny oznámí rodiče (zákonný zástupce) vychovatelce písemně s podpisem a datem.

Přijímání jsou žáci 1. – 3. ročníku ZŠ, dle kapacity i 4. – 5. ročníku ZŠ. O přijímání účastníků do ŠD rozhoduje ředitelka školy.

Zájmové vzdělávání ve školní družině je poskytováno po dobu 10 měsíců daného školního roku.

1.4 Podmínky průběhu vzdělávání

Ranní provoz je od 6.30 hod. do 8.00 hod. (6.30 – 7.30 hod. příchody účastníků, po této době čekají na otevření budovy do 7.40 před budovou školy- platí pro pracoviště Ruzyně.)

Odpolední družina je od 11.40 do 17.00 hod.

1.5 Ukončení vzdělávání

Účastníci jsou do ŠD přijímáni vždy na jeden školní rok do naplnění kapacity ŠD. Účastníka je možné odhlásit kdykoliv během školního roku písemnou žádostí. Ředitelka školy může účastníka ze ŠD vyloučit při opakovaném nedodržování vnitřního řádu školní družiny.

1.6 Podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Při vzdělávání účastníků se speciálními vzdělávacími potřebami je postupováno v souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb. Vychovatelka ŠD úzce spolupracuje se školou, především při stanovení vhodných forem integrace a forem práce. Je seznámena se závěry odborného vyšetření účastníka v poradenských zařízeních. Při vzdělávání těchto účastníků probíhá intenzivní spolupráce také s rodiči. Je zohledněno přiměřené zatížení v případě pohybových aktivit, vycházek. Třídní učitelé a zákonní zástupci jsou povinni informovat o všech změnách zdravotního stavu dítěte.

1.7 Podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví

- ŠD je při poskytování školských služeb povinna přihlížet k základním fyziologickým potřebám účastníků a vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů.

- ŠD zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví účastníků při poskytování školských služeb a poskytuje účastníkům a jejich zákonným zástupcům nezbytné informace k zajištění jejich bezpečnosti a ochrany zdraví.
- Bezpečnost a ochranu zdraví účastníků při činnostech zajišťuje vychovatelka metodicky správným a plánovitým výběrem činností v jednotlivých zaměstnáních.
- Účastníci se řídí pokyny vychovatelky ŠD, pravidly vnitřního řádu ŠD, školního řádu ZŠ.
- Bez vědomí vychovatelky účastník neopouští oddělení ŠD.
- Doba pobytu ve ŠD se řídí údaji na zápisovém lístku.
- Účastník přihlášený do školní družiny je poučen o BOZP.
- Účastník nesmí sám otevírat okna či jinak s nimi manipulovat, nesmí manipulovat s topením, nesmí sám zapínat a vypínat PC, projektor a jiné přístroje.

1.8 Podmínky pro hygienické a bezpečné působení:

- vhodná struktura činnosti a skladba zaměstnání – vychovatelka vybírá věkově přiměřenou činnost, při které nedojde ke zranění dítěte
- stravovací návyky a pitný režim – vychovatelka dbá na hygienu a kulturu stolování, dohlíží nad pitným režimem účastníků
- zdravé prostředí – podle platných norem, tj. dle vyhlášky ministerstva č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání mladistvých (vlastní vybavené prostory, odpovídající světlo, teplo, bezhlučnost, čistota, větrání, vhodný nábytek, hygienické vybavení prostorů)
- bezpečné pomůcky – vychovatelka dbá na používání věkově přiměřených pomůcek
- ochrana před úrazy a eliminace nebezpečných situací – vychovatelka eliminuje možné úrazy proškolením na začátku školního roku a opakováním během školního roku. Svým pedagogickým působením neustále nabádá k dodržování bezpečnosti, účastníky má neustále v zorném poli. Účastníci jsou na začátku roku poučeni o bezpečnosti silničního provozu, během roku je poučení opakováno.
- dostupnost prostředků první pomoci – školní družina je vybavena dostupně umístěnou lékárníčkou PP, vychovatelka proškolená kurzem zdravotníka

1.9 Psycho-sociální podmínky

- pohoda prostředí a příznivé sociální klima – vychovatelka vede k otevřenosti a partnerství, komunikaci, úctě, toleranci, uznání, empatii a pomoci druhému
- respektování potřeb jedince – vychovatelka organizuje činnost vycházející ze zájmů účastníků
- věková přiměřenost a motivující hodnocení – vychovatelka respektuje individualitu dětí, hodnotí v souladu s jejich možnostmi
- ochrana před násilím, šikanou a dalšími patologickými jevy – vychovatelka se pedagogickým působením snaží zabránit sociálně patologickým jevům
- včasná informovanost – vychovatelka včas informuje účastníky a jejich zákonné zástupce o činnostech ve školní družině

2. Charakteristika ŠVP

Vzdělávací program ŠD je zaměřen na formování zdravé osobnosti odolné vůči negativním vlivům, která bude znát svoji cenu a najde své místo ve zdravé sociální skupině. Základním prostředkem činnosti školní družiny je hra založená na zážitku účastníků. Obohacuje jejich sebepoznání, rozšiřuje vědomosti, dovednosti a navozuje kladné emoce. Strategií pedagogické práce je respektování požadavků pedagogiky volného času. Podstatou je požadavek dobrovolnosti, aktivity, seberealizace, zajímavosti, přitažlivosti.

2.1 Formy vzdělávání

Dobu, kterou účastníci pobývají ve školní družině, mohou využívat k rozvíjení svých vlastních zájmů. Zájmové vzdělávání probíhá v aktivitách, které jsou zpracovány v týdenním plánu činností vychovatelek (třídní kniha ŠD) a obsahují tyto další činnosti:

- Pravidelná činnost - je dána týdenní skladbou zaměstnání, kterou si každá vychovatelka vytvoří dle věkových složení účastníků svého oddělení.
- Spontánní činnost - četba, poslechové činnosti, klidové zájmové činnosti, samostatná četba knih a časopisů, relaxace na koberci, rozhovory s účastníky, spontánní činnost ranních a koncových družin.
- Odpočinková činnost - klidové hry a klidové zájmové činnosti (odstranění únavy po obědě).
- Rekreační činnosti - aktivní odpočinek, tělovýchovné a pohybové aktivity, výtvarné a rukodělné, dramatické, přírodovědné a vlastivědné činnosti, hudba, zpěv, tanec.
- Zájmové činnosti - řízená kolektivní nebo individuální činnost, organizované nebo spontánní aktivity.
- Příprava na vyučování - tematické vycházky a didaktické hry.
- Příležitostné akce - významnější akce, které nejsou zahrnuty do standardní týdenní skladby činností.

Školní družina není pokračováním vyučování, má svá specifika – odpočinek, rekreaci i zájmové činnosti. Tomu odpovídá i náplň odpoledních činností. Činnosti jsou motivovány potřebami účastníků.

2.2 Cíle výchovně-vzdělávací práce ve školní družině

ŠD nemá závazné cíle zájmového vzdělávání, vycházíme z obecných vzdělávacích cílů stanovených školským zákonem a klíčových kompetencí stanovených pro ŠD (viz přehled kompetencí)

- rozvoj dítěte, jeho učení a poznávání
- osvojování si základů hodnot, na nichž je založena naše společnost
- získávání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako svobodná osobnost působící na své okolí
- výchova hrou smysluplnému využívání volného času
- vybavovat žáky dostatkem námětů pro naplňování volného času
- umožňovat odpočinkové činnosti (aktivní i klidové) a přípravu na vyučování

3. Výchovně vzdělávací program

Navazuje na Školní vzdělávací plán a vychází z něj.

3.1 Člověk a jeho svět

Oblast zahrnuje osobnostní a sociální výchovu. Zásady vhodného a společenského chování, pravidel stolování, společnou tvorbu pravidel soužití ve skupině, osvojení zásad tolerance, empatie, vzájemné úcty, respektování norem a dohodnutých pravidel. Zařazujeme interaktivní hry, psychologické hry, vytváříme modelové situace, diskuse, využíváme mediální prostředky.

Oblast dále zahrnuje sociální a občanskou výchovu, poznávání nejbližšího okolí, subjektů a organizací, prohlubování myšlení v evropských a globálních souvislostech. Zařazení vycházek, besed, exkurzí.

Očekávané výstupy:

- utváří dobré, zdravé mezilidské vztahy
- respektuje normy a dohodnutá pravidla
- uvědomuje si odpovědnost za své chování
- spolupracuje ve skupině, pomáhá slabším
- aktivně se účastní her a dalších aktivit
- při modelových situacích nacvičuje adekvátní reakce
- diskutuje o problémech

Oblast vede k získávání a upevňování kompetence sociální a personální, komunikativní, občanské a kompetence k řešení problémů.

3.2 Člověk a jeho zdraví

Oblast zahrnuje poznávání sebe sama, svého těla, péče o zdraví, zdravotní prevence, osobní hygieny a čistoty, poučení o úrazech a předcházení úrazům, zásady poskytování první pomoci.

Dále budování a dodržování správného denního režimu, vytváření správných a pravidelných návyků, dodržování pitného režimu a vhodných stravovacích návyků. Rozvoj pohybových schopností a dovedností, pohyb jako součást správného životního stylu.

Očekávané výstupy:

- dbá na osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru
- dodržuje správnou životosprávu
- dodržuje pokyny týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví
- s odpovědností dbá o bezpečnost vlastní i ostatních
- uvědomuje si rizika svého chování
- spolupracuje při týmových činnostech

Oblast vede k získávání a posilování kompetence sociální, občanské, komunikativní, kompetence k řešení problémů, kompetence k učení.

3.3 Člověk a příroda

Oblast zahrnuje environmentální výchovu, citlivý přístup k přírodě, vytváření vztahu k okolní krajině, uvědomování si propojenosti mezi člověkem a přírodou, rozlišování pozitivních způsobů ovlivňování přírody od negativních, vedení k odpovědnému ekologickému myšlení. Zařazení pozorování změn v přírodě, výtvarnou činnost, péči o rostliny, besedy, diskuse, využíváme mediálních prostředků.

Očekávané výstupy:

- zná a poznává rozmanitosti živé a neživé přírody
- pozoruje proměny přírody v závislosti na změně ročního období

- uvědomuje si nebezpečí v přírodě
- třídí odpad - pečuje o pokojové rostliny

Oblast vede k získávání a prohlubování kompetence k učení, kompetence sociální a občanské, kompetence pracovní a k řešení problémů.

3.4 Člověk a svět - práce a umění

Oblast zahrnuje tvořivost, práce podle návodu, práce s přírodninami, výtvarné techniky, pěstování estetického citění, prožitek nonverbálního vyjadřování, význam pracovních a uměleckých aktivit při relaxaci, prožitek seberealizace. Zařazení tvořivé práce s rozličnými materiály, výtvarnou činností s použitím různých výtvarných technik.

Očekávané výstupy:

- rozlišuje běžně užívané druhy papíru, skládáním vyrobí jednoduchý výrobek, vystřihne nakreslený tvar, čistě slepí části papíru, nalepí vystřižené tvary
- z přírodního materiálu vyrobí jednoduchý výrobek, k práci volí vhodné nástroje a dodržuje pravidla bezpečnosti
- rozlišuje běžné pracovní nástroje a bezpečně s nimi zachází
- pracuje s některou ze stavebnic a podle předlohy i podle své představy
- při praktických činnostech si udržuje pořádek na svém místě, stará se o své pomůcky
- zvolenou výtvarnou technikou vyjádří své prožitky

Oblast vede k získávání a upevňování kompetence pracovní a k řešení problémů.

3.5 Člověk a svět informací

Oblast zahrnuje mediální výchovu, hledání, zpracování, vyhodnocení a využití informací z médií, práci s textem. Rozvíjí svoje komunikační schopnosti při týmových činnostech -zvažuje a posuzuje pravdivost některých informací

Oblast vede k získávání a prohlubování kompetence komunikativní, pracovní, kompetence k učení a řešení problémů.

3.6 Vzdělávací bloky

Vzdělávací a výchovné oblasti se prolínají všemi činnostmi školní družiny, které jsou řazeny do čtyř časových bloků.

Blok – podzim (září, říjen, listopad)

Poučení o bezpečnosti, přivítání nových účastníků, seznamovací hry, správné stolování, hygienické návyky, chování k dospělým, orientace v okolí školy, orientace v prostoru, čase, modelování, výroba zvířátek z různých materiálů, poznávání a pozorování změn v přírodě, pohybové hry venku, didaktické hry a kvízy, výrobky z přírodnin, skládačky z papíru.

Blok – zima (prosinec, leden, únor)

Správné chování účastníků ve školní družině, diskuze na téma „pomoc rodičům a péče o zdraví“, výtvarné činnosti zaměřené na období zimy, zimní spánek zvířat, stavění sněhuláků, práce s papírem, vánoční ozdoby a dárky, vánoční symboly, zvyky a tradice, diskuze o dětských problémech, dramatizace různých situací, sledování dokumentů o přírodě, pravidla nakládání s odpadem.

Blok – jaro (březen, duben, květen)

Hry na hřišti, pozorování změn v přírodě, určování jarních květin, rozhovory o počasí, koloběh vody v přírodě, zvířata a jejich mláďata, symboly Velikonoc, velikonoční zvyky a tradice, písničky o jaru, ekologická výchova, tvořivé a konstruktivní hry, krátké dramatizace (u lékaře, v obchodě, v restauraci...), sportovní a míčové hry na hřišti.

Blok – léto (červen)

Zájmové činnosti výtvarné a rukodělné zaměřené na období léta, sportovně pohybové činnosti na hřišti, pozorování přírody v létě, dopravní výchova, témata zaměřená na bezpečné chování dětí v období prázdnin.

3.7 Klíčové kompetence

Dlouhodobý proces, souhrn vědomostí, dovedností, schopností a postojů, které děti získávají v průběhu několikaleté docházky do školní družiny. Budou se prolínat všemi činnostmi zájmového vzdělávání.

Kompetence k učení

Učí se s chutí, práci dokončí, klade si otázky, hledá na ně odpověď, získané vědomosti dává do souvislostí, uplatňuje v praktických situacích a dalším učení.

Kompetence k řešení problémů

Všímá si dění okolo, snaží se řešit situace, při jejich řešení užívá logické postupy, chápe, že vyhýbání se řešení problému nevede k cíli. Započaté činnosti dokončuje.

Komunikativní kompetence

Ovládá řeč, vyjadřuje sdělením myšlenky, otázky a odpovědi vhodně formulovanými větami, komunikuje kultivovaně a bez ostychu s vrstevníky i dospělými.

Sociální a interpersonální kompetence

Samostatně rozhoduje o svých činnostech, uvědomuje si, že za ně odpovídá a nese důsledky, projevuje ohleduplnost, citlivost, rozpozná nevhodné chování, nespravedlnost, agresivitu, šikanu, spolupracuje ve skupině, dokáže se prosadit i podřídit - přijmout kompromis, respektuje jiné, je tolerantní k odlišnostem mezi lidmi.

Činnostní a občanské kompetence

Učí se plánovat, organizovat, řídit a hodnotit, odhaduje rizika svých nápadů, odpovědně přistupuje k úkolům a povinnostem, uvědomuje si práva svá i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné prostředí (přírodní i společenské), dbá na své osobní zdraví i zdraví druhých.

Kompetence k trávení volného času

Orientuje se v možnostech smysluplného trávení volného času, umí si vybrat zájmové činnosti dle vlastních dispozic, rozvíjí své zájmy v organizovaných skupinách i individuálních činnostech, dokáže odmítnout nevhodnou nabídku k trávení volného času.

4. Evaluační činnost školní družiny

Je součástí celkové autoevaluace školy. Na základě podkladů vychovatelek jednotlivých oddělení zástupkyně ředitele školy vyhodnocuje naplňování výchovně vzdělávacích cílů, podmínek i výsledků výchovně vzdělávacího procesu.